Cyngor Sir CEREDIGION County Council

ADRODDIAD I'R:	**Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio**
DYDDIAD:	**15 Hydref 2024**
LLEOLIAD:	**O bell trwy gynhadledd fideo**
TEITL:	**Datganiad Llywodraethu Blynyddol Diwygiedig**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Cyflwyno ffurf newydd y Datganiad Llywodraethu Blynyddol**
Er:	**I'w gymeradwyo**

Cefndir

Mae'r tîm llywodraethu wedi bod yn adolygu'r ddogfennaeth lywodraethu ar gyfer y Cyngor ac wedi cynnal adolygiad o'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol yng ngaeaf 2023 a arweiniodd at greu'r Fframwaith Llywodraethu newydd a gyhoeddwyd ym mis Mawrth 2024. **(Atodiad 2).**

Yn dilyn cyhoeddi'r Fframwaith Llywodraethu yn llwyddiannus, dechreuodd y tîm llywodraethu adolygu'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Proses Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn cael ei ffurfio yn dilyn gweithdy adolygu'r fframwaith llywodraethu. Mae'r gweithdy yn ystyried trefniadau llywodraethu'r Cyngor i sicrhau bod y Cyngor yn cyflawni'r canlyniadau a fwriadwyd ar gyfer ei randdeiliaid/defnyddwyr gwasanaeth.

Mae swyddogion ac aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn mynychu'r gweithdy i sgorio'r canlyniadau a fwriadwyd gyda'r holl fanylion am ba waith sydd wedi'i wneud i sicrhau ein bod yn cyflawni'r canlyniadau arfaethedig hyn.

Sefyllfa bresennol

Gwnaed ymchwil ar Ddatganiadau Llywodraethu Blynyddol awdurdodau lleol Cymru a nodwyd bod gan lawer ohonynt ddogfennau mwy cryno gyda gwybodaeth gryno am eu trefniadau llywodraethu. Gweler enghreifftiau gan Gyngor Ynys Môn Annual Governance Statement 2022/23, Cyngor Conwy Conwy Annual Governance Statement 2022-23 a Chyngor Sir Ddinbych Denbighshire.

Mae'r tîm llywodraethu wedi gweithio ar fformat newydd o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol (**Atodiad 1)** ac mae'r ddogfen wedi'i lleihau o'r 36 tudalen gyfredol i 17 tudalen trwy gyddwyso'r wybodaeth i baragraff byr o dan bob egwyddor wrth gyfeirio at ddolenni i ddogfennau sydd eisoes wedi'u cyhoeddi.

Mae Fframwaith Llywodraethu Da 2016 CIPFA mewn perthynas â'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn nodi:
“7.3 Dylai'r datganiad llywodraethu blynyddol ddarparu cyfathrebu ystyrlon ond byr ynghylch yr adolygiad o lywodraethu sydd wedi digwydd, gan gynnwys rôl y strwythurau llywodraethu dan sylw (megis yr awdurdod, yr archwiliad a phwyllgorau eraill). Dylai fod yn lefel uchel, yn strategol ac wedi'i hysgrifennu mewn arddull agored a darllenadwy.
7.4 Dylai'r datganiad llywodraethu blynyddol ganolbwyntio ar ganlyniadau a gwerth am arian ac ymwneud â gweledigaeth yr awdurdod ar gyfer yr ardal. Dylai ddarparu asesiad o effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu'r awdurdod wrth gefnogi'r canlyniadau a gynlluniwyd - nid disgrifiad ohonynt yn unig. Crynhoir elfennau allweddol trefniadau llywodraethu awdurdod yn yr adran nesaf.
7.5 Dylai'r datganiad llywodraethu blynyddol gynnwys: cydnabod cyfrifoldeb dros sicrhau bod system lywodraethu gadarn (gan ymgorffori'r system rheolaeth fewnol) a chyfeiriad at god llywodraethu'r awdurdod, cyfeiriad at ac asesu effeithiolrwydd elfennau allweddol y fframwaith llywodraethu a rôl y rhai sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu; megis yr awdurdod, y gweithredwr, y pwyllgor archwilio, archwilio mewnol ac eraill fel y bo'n briodol, barn ar lefel y sicrwydd y gall y trefniadau llywodraethu ei ddarparu a bod y trefniadau'n parhau i gael eu hystyried yn addas i'r diben yn unol â'r fframwaith llywodraethu cynllun gweithredu cytunedig sy'n dangos camau a gymerwyd, neu a gynigir, i ddelio â materion llywodraethu sylweddol " cyfeiriad at sut mae materion a godwyd yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol o'r flwyddyn flaenorol wedi datrys - ymrwymiad i fonitro gweithrediad fel rhan o'r adolygiad blynyddol nesaf. “

Mae Canllawiau statudol Llywodraeth Cymru ar Ddemocratiaeth mewn Prif Gynghorau yn nodi y gellir defnyddio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol:
Fel offeryn:
- ar gyfer gwella corfforaethol;
- gwerthuso cryfderau a gwendidau yn y fframwaith llywodraethu; a
- fel rhan o gynllun gweithredu blynyddol.

Mae ffurf newydd y Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi'i ysgrifennu i grynhoi'r pwyntiau a'i wneud yn fwy apelgar i ddarllenwyr ac yn hawdd ei ddilyn.

Y prif newidiadau yw:

- Lleihau ailadrodd gwybodaeth yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol a’r Fframwaith Llywodraethu.
- Ychwanegu mwy o ddolenni at ddogfennau sydd eisoes wedi’u cyhoeddi
- Dileu dyddiadau pwyllgorau a’u disodli gyda pharagraffau sy’n crynhoi’r gwaith a wnaed mewn pwyllgorau.
- Lleihau gwybodaeth mewn pwyntiau bwled a thablau a’u disodli gan grynodeb byr.

ARGYMHELLIAD/ARGYMHELLION:

Gofynnir i'r Pwyllgor:

i) Gymeradwyo ffurf newydd y Datganiad Llywodraethu Blynyddol (**Atodiad 1)**

RHESWM DROS YR ARGYMHELLION:
Cydymffurfio â gofynion statudol

Atodiadau:	**Atodiad 1 – Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2024-25** **Atodiad 2 – Fframwaith Llywodraethu**
Pennaeth y Gwasanaeth:	Elin Prysor, Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu / Swyddog Monitro
Swyddog Adrodd:	Katy Sinnett-Jones, Swyddog Llywodraethu
Dyddiad:	12.08.2024